

Ястшомб Н. В.

<https://orcid.org/0009-0000-7090-0010>

Львівський національний університет імені Івана Франка

СПОРТИВНА ЖУРНАЛІСТИКА УКРАЇНИ ТА ЄВРОПИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВОЄННИХ І СОЦІАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

У представленому науковому дослідженні проведено комплексний аналіз трансформаційних процесів, що відбуваються у спортивній журналістиці України та країн Європи під впливом сучасних воєнно-політичних та соціальних викликів. Актуальність роботи зумовлена необхідністю переосмислення ролі спортивних медіа в умовах глобальної турбулентності, де традиційні розважальні функції спортивного контенту поступаються місцем ціннісно-орієнтованому інформуванню та національній ідентифікації. Особливу увагу приділено дослідницько-прикладному компоненту функціонування спортивної журналістики у сучасному інформаційному просторі, який перебуває у стані постійної цифрової та смислової трансформації.

Метою статті є аналіз особливостей функціонування спортивної журналістики України та європейських країн в умовах сучасних воєнних і соціальних трансформацій, а також визначення її ролі як інформативного й соціально значущого сегмента сучасного інформаційного простору. Відповідно до поставленої мети у статті передбачається розв'язання таких завдань: 1) з'ясувати теоретико-концептуальні засади функціонування спортивної журналістики в умовах воєнних і соціальних трансформацій сучасного інформаційного простору; 2) визначити специфіку функціонування спортивної журналістики в європейських медіа та окреслити спільні й відмінні тенденції порівняно з українським контекстом. Методологічна основа дослідження ґрунтується на міждисциплінарному підході, що поєднує положення теорії журналістики, соціальних комунікацій, медіастудій. У роботі використано загальнонаукові та спеціальні методи пізнання, зокрема аналіз і синтез, порівняльний метод, структурно-функціональний підхід, контент-аналіз, дискурсивний аналіз.

Трансформація медіа в інформаційному середовищі вимагає від спортивної журналістики переходу до нових алгоритмів роботи з фактажем, які б відповідали вимогам часу та запитам суспільства в умовах світової нестабільності.

Ключові слова: спортивна журналістика, соціальні трансформації, інформаційне суспільство, європейські медіа, українські медіа.

Постановка проблеми. Сучасний інформаційний простір характеризується високим рівнем динамічності, структурних трансформацій, що зумовлені повномасштабними воєнними діями, соціальними зрушеннями, цифровізацією комунікацій і переосмисленням ролі медіа в суспільстві. У цих умовах спортивна журналістика перестає бути виключно сферою репрезентації спортивних досягнень і результатів змагань, а набуває ширшого соціального, культурного та інформаційно-безпекового значення.

В умовах війни в Україні та загальноєвропейських безпекових викликів спортивна журналістика функціонує у складному полі перетину інформативності, соціальної відповідальності та

документування фактів спортивного життя, яке відбувається в умовах нестабільності, міграційних процесів, зміни спортивної інфраструктури й трансформації міжнародних спортивних комунікацій. Погоджуємося з думкою В. Супруна та І. Томашевського, які зазначають, що «Поступово український медіаринок наближується до європейських і світових стандартів, де спортивним проектам відведена особлива роль: пропаганди здорового способу життя як пріоритетної цінності в суспільстві» [6, с. 197]. Водночас європейські спортивні медіа змушені адаптувати свої інформаційні стратегії до нової реальності, у якій спорт дедалі частіше осмислюється крізь призму війни, санкційної політики, політизації спортив-

них інституцій та етичних дилем журналістської діяльності. Відтак виникає потреба комплексного наукового осмислення трансформацій спортивної журналістики України та Європи як сегмента сучасного інформаційного простору, що перебуває у стані воєнних і соціальних змін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Історико-еволюційний вимір розвитку спортивної журналістики досліджувала Ю. Сазонова [5]. Питання функціонування спортивної журналістики в сучасному медіадискурсі України порушують В. Супрун та І. Томашевський [6]. Структурно-системне бачення спортивної преси як елемента журналістики окреслено в дослідженні К. Волкової [1]. Безпосередньо до проблематики війни як чинника трансформації спорту й спортивної журналістики звертаються Є. Карпенко та Т. Хітрова [3]. Професійно-рольовий аспект спортивної журналістики розглядає А. Фесенко [9], тоді як антропоцентричний вимір спортивної журналістики, пов'язаний з особистістю журналіста та її комунікативними стратегіями, акцентовано у праці О. Усманової та О. Корицького [8]. Європейський вектор дослідження спортивної журналістики репрезентовано в наукових працях Б. Ісаєва [2]. Наукові пошуки формують підстави для аналізу спортивної журналістики України та Європи в умовах воєнних і соціальних трансформацій, окреслюючи її історичну тяглість, структурні характеристики, професійні параметри, водночас актуалізуючи потребу інтегрованого порівняльного дослідження, зорієнтованого на механізми адаптації спортивних медіа до кризового інформаційного середовища.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз особливостей функціонування спортивної журналістики України та європейських країн в умовах сучасних воєнних і соціальних трансформацій, а також визначення її ролі як інформативного й соціально значущого сегмента сучасного інформаційного простору. Відповідно до поставленої мети у статті передбачається розв'язання таких завдань: 1) з'ясувати теоретико-концептуальні засади функціонування спортивної журналістики в умовах воєнних і соціальних трансформацій сучасного інформаційного простору; 2) визначити специфіку функціонування спортивної журналістики в європейських медіа та окреслити спільні й відмінні тенденції порівняно з українським контекстом. Методологічну основу дослідження становлять загальнонаукові та спеціальні методи пізнання, зокрема аналіз і синтез, порівняльний метод, структурно-функціональний підхід, кон-

тент-аналіз, дискурсивний аналіз. Трансформація медій в інформаційному середовищі вимагає від спортивної журналістики переходу до нових алгоритмів роботи з фактажем, які б відповідали вимогам часу та запитам суспільства в умовах світової нестабільності.

Виклад основного матеріалу. Сучасний глобальний інформаційний простір перебуває у стані перманентної турбулентності, зумовленої як технологічним прогресом, так і масштабними геополітичними зрушеннями. Для України та Європи ключовим чинником змін стала повномасштабна війна, яка докорінно переформатувала пріоритети медійного функціонування. Спортивна журналістика, яка традиційно вважалася сферою «soft news», сьогодні інтегрована у загальний контекст виживання нації та захисту демократичних цінностей. Умови війни та тривалих кризових змін істотно трансформують не лише зміст спортивного контенту, а й саму логіку його продукування, поширення та сприйняття аудиторією. На наш погляд, спортивна журналістика в таких умовах виходить за межі традиційної подієво-результативної моделі й набуває ознак суспільно значущого інформаційного інституту, здатного фіксувати, інтерпретувати та символічно осмислювати реальність через призму спорту.

Український контекст функціонування спортивної журналістики у воєнний час засвідчує, що спорт і його медійна репрезентація стають елементами ширшого дискурсу національної стійкості, ідентичності та опору. Таке розширення тематичного поля має не випадковий, а закономірний характер, оскільки спорт у кризових умовах виконує функцію соціального маркера стабільності та безперервності життя. Цю позицію підкріплює науковиця Ю. Сазонова, яка наголошує, що «спортивна журналістика історично відображає не лише події спорту, а й глибинні соціальні процеси, оскільки «спортивна тематика завжди перебувала у тісному зв'язку з суспільними трансформаціями» [5, с. 56]. У сучасних умовах війни ця закономірність проявляється з особливою інтенсивністю. Водночас, аналізуючи еволюцію спортивної журналістики України, вважаємо за необхідне наголосити на її історичній адаптивності до кризових станів. Історичний досвід, зафіксований у працях Ю. Щепанського та М. Тамбовцева, демонструє, що спортивна журналістика формувалася як складова загальнонаціонального медійного простору і завжди реагувала на соціальні злами. Дослідники справедливо зазначають, що «розвиток спортивної журналістики відбувався паралельно з еволюцією

суспільства та держави» [10, с. 214]. У цьому контексті сучасний воєнний етап можна розглядати не як виняток, а як чергову фазу трансформації, що актуалізує нові функції спортивних медіа.

Суттєвим чинником трансформації спортивної журналістики є зміна медіадискурсу та інформаційних стратегій. На наш погляд, у сучасному українському медіапросторі спортивна журналістика дедалі активніше інтегрується в загальний новинний і суспільно-політичний контекст, що змінює її комунікативну роль. Цю тенденцію підтверджують В. Супрун та І. Томашевський, які вважають, що спортивний контент у сучасному медіадискурсі «перестає бути маргінальним і стає повноцінною частиною інформаційного простору» [6, с. 197]. На рівні медіасистеми спортивна журналістика зберігає статус структурного елементу журналістики, проте її функціональне навантаження істотно змінюється. Ми поділяємо думку К. Волкової, що «спортивна преса бере участь у формуванні соціальних смислів» [1, с. 303], що особливо виразно проявляється в кризові періоди.

Особливої уваги потребує аналіз безпосереднього впливу війни на зміст і спрямування спортивної журналістики. На наш погляд, у воєнний час спортивний контент зазнає зміщення від розважальної та результативної парадигми до соціально орієнтованої та етично виваженої моделі. Цю тенденцію фіксують Є. Карпенко та Т. Хітрова, які зазначають, що в умовах війни спортивна журналістика акцентує увагу на соціальній значущості спорту та його морально-психологічній ролі [3, с. 141]. Ми вважаємо, що саме ця трансформація є визначальною ознакою сучасного етапу розвитку спортивної журналістики України.

Професійний вимір функціонування спортивної журналістики також зазнає суттєвих змін. На наш погляд, сучасний спортивний журналіст у воєнний час виступає не лише інформатором, а й медіатором соціальних смислів, що вимагає поєднання професійної компетентності, етичної відповідальності та глибокого розуміння контексту. Розділяємо думку А. Фесенка, який наголошує, що «спортивний журналіст є активним суб'єктом медіакомунікації, а не пасивним транслятором подій» [9, с. 61]. У сучасних умовах ця роль набуває додаткового навантаження, пов'язаного з інформаційною безпекою та суспільною відповідальністю.

Антропоцентричний аспект спортивної журналістики дозволяє глибше осмислити її функціонування в кризові періоди. В умовах війни особистісний вимір журналістської діяльності посилюється,

адже саме журналіст визначає тональність, етичні межі та смислові акценти спортивного контенту. Цю думку підтверджує твердження дослідників, що «особистість журналіста безпосередньо впливає на характер спортивної комунікації» [8, с. 136].

Здійснюючи порівняльний аналіз із європейськими медіа ми можемо виявити спільні трансформаційні тенденції. На наш погляд, спортивна журналістика європейських країн також переживає процес переосмислення жанрових і комунікаційних моделей у контексті загальноєвропейських криз і безпекових викликів. Погоджуємося із дослідником Б. Ісаєвим, що жанрові трансформації, зокрема в жанрі інтерв'ю, відображають глибші соціальні процеси, оскільки «сучасне спортивне інтерв'ю змінює комунікативну модель взаємодії журналіста і героя» [2, с. 109]. Вважаємо, що ці зміни є релевантними і для українського контексту, формуючи спільний європейський простір спортивної медіакомунікації.

Порівняльний аналіз функціонування спортивної журналістики України та європейських країн у контексті сучасних воєнних і соціальних трансформацій дозволяє окреслити спільні й відмінні траєкторії розвитку цього сегмента медіасистеми, зумовлені різними соціополітичними та комунікаційними умовами. У європейських медіа спортивна журналістика розвивається в межах інституційно стабільного середовища, зберігаючи спадковість професійних стандартів, жанрових форматів і сервісної орієнтації, тоді як в Україні її функціонування визначається необхідністю швидкої адаптації до умов воєнного часу, що посилює соціальне, ціннісне та символічне навантаження спортивного контенту. Водночас у спільному європейському інформаційному просторі простежується тенденція до зростання аналітичності, контекстуалізації та персоналізації спортивних матеріалів, що свідчить про трансформацію спортивної журналістики з переважно подієво-результативної сфери у соціально значущий інформативний сегмент сучасного медіадискурсу.

Для порівняльного аналізу ми обрали BBC Sport як структурний підрозділ суспільного мовника Великої Британії та Суспільне Спорт як універсальний мультиспортивний сервіс суспільного мовника України. Таке поєднання дозволяє розглядати два публічно-сервісні медіа, які працюють у різних соціополітичних умовах, але оперують близькими професійними принципами спортивної журналістики: інформативність, регулярність оновлення, сервісність, аналітичність і мультимедійність.

Варто зауважити, що BBC Sport позиціонується як спортивний платформа BBC, яка забезпечує національне спортивне висвітлення на телебаченні, радіо та онлайн, а також підтримує системну присутність на цифрових платформах. Важливо, що в описі BBC Sport прямо наголошено на багатоканальності, наявності результатів і аналітики, а також на поєднанні прямого мовлення з флагманськими програмами аналізу та інтерпретації спортивних подій. Це означає, що модель BBC Sport є одночасно новинно-сервісною і програмно-аналітичною, де «новина» та «пояснення» організовані як взаємодоповнювальні рівні спортивного дискурсу.

Характеризуючи Суспільне Спорт у сучасній комунікаційній архітектоніці визначається як універсальний мультиспортивний медіасервіс, який охоплює сайт, соціальні мережі, YouTube і Telegram-канал. Принципово важливим є акцент на «безкоштовній українській спортивній платформі» та фокусі на подіях за участі українських спортсменів, водночас із правовим і технологічним забезпеченням трансляцій ключових спортивних подій, включно з Олімпійськими та Паралімпійськими іграми, чемпіонатами світу та Європи.

Ключова відмінність між моделями BBC Sport і Суспільне Спорт у контексті воєнних і соціальних трансформацій полягає в технологічному описі, оскільки обидва медіа є мультиплатформними в домінантному суспільному запиті, який продукує спортивний контент. На наш погляд, у випадку України спортивна журналістика в суспільному мовленні набуває підсиленої соціальної функції, оскільки спорт у воєнний час стає маркером державної суб'єктності, міжнародної видимості та колективної стійкості. Саме тому у Суспільне Спорт структурно підкреслюється доступність платформи як суспільного сервісу для аудиторії. У випадку BBC Sport соціальна функція також присутня, однак вона інституційно «вбудована» в довгу традицію публічно-сервісного мовлення та проявляється через стабільні формати регулярної аналітики, коментування і системного покриття широкого спектра видів спорту.

Суттєва площина порівняння це організація цифрової сервісності та персоналізації. Для BBC Sport характерна розвинена персоналізація споживання, де користувачеві пропонуються персоналізовані сповіщення, налаштування під команди/змагання та доступ до живих подій і хайлайтів. Це свідчить про домінування моделі «індивідуалізованого спортивного порядку», коли аудиторія конструює власний потік спорту в межах плат-

форми. У Суспільне Спорт цифрова сервісність теж очевидна, але вона виразно організована навколо суспільного доступу до трансляцій і розкладів, тобто навколо моделі «суспільного спортивного сервісу», де пріоритетом є забезпечення відкритого доступу до ключових подій і системна навігація глядача/читача через сітку мовлення та прямі ефіри.

У вимірі жанрово-комунікаційної практики і ступеня «пояснювальності» спортивного контенту. На наш погляд, у воєнний час для української спортивної журналістики зростає попит на документальні історії, ексклюзиви, пояснювальні матеріали, які дають аудиторії не лише результат, а й контекст і соціальні смисли спорту. Наявність у Суспільне Спорт окремого сегмента публікацій/інтерв'ю/історій у структурі платформи можна трактувати як відповідь на потребу контекстуалізації, характерну для кризових періодів. У BBC Sport пояснювальність інституційно забезпечена через усталені аналітичні бренди. Обидві системи демонструють аналітичність, але різняться її організацією. Конфігурація «Європа – Україна» у порядку денному спортивної журналістики.

Порівняння BBC Sport і Суспільне Спорт демонструє два типи сучасної публічно-сервісної спортивної журналістики в Європі стабілізовану традиційну модель із високою інституційною інерцією форматів та персоналізованою цифровою сервісністю, і трансформаційну кризово-адаптивну модель, у якій на перший план виходить суспільний доступ до трансляцій, фокус на контекстуалізації спорту як соціально значущого явища воєнного часу.

Висновки. Спортивна журналістика України та європейських країн у сучасних воєнних і соціальних трансформаціях постає як динамічний, інформативно насичений і соціально значущий сегмент інформаційного простору, у якому поєднуються професійні, жанрові та ціннісні трансформації, зумовлені викликами часу. Узагальнюючи результати дослідження, слід констатувати, що спортивна журналістика України та європейських країн у сучасних умовах воєнних і соціальних трансформацій функціонує як динамічний, багатовимірний сегмент інформаційного простору, який виходить за межі традиційного інформування про спортивні події. Воєнний контекст істотно змінює змістові, жанрові та професійні параметри спортивної журналістики, актуалізуючи її соціальну, консолідаційну та ціннісно-орієнтаційну функції.

Порівняльний аналіз функціонування спортивної журналістики України та європейських країн,

засвідчив наявність спільних трансформаційних тенденцій, пов'язаних із цифровізацією, мультимедійністю та зростанням аналітичної складової спортивного контенту. Водночас виявлено суттєві відмінності, зумовлені різними соціополітичними контекстами. Для європейських медіа характерною є інституційна стабільність і програмна спадковість, тоді як українська спортивна журналістика функціонує в режимі кризової адаптації, посилюючи суспільний і комунікативний вимір спортивного контенту.

Доведено, що роль спортивного журналіста в умовах воєнних і соціальних трансформацій зазнає переосмислення, оскільки він виступає

не лише ретранслятором спортивних подій, а й активним медіатором соціальних смислів, відповідальним за формування інформаційної довіри та підтримку суспільної згуртованості. Це зумовлює підвищені вимоги до професійної компетентності, етичних стандартів і контекстуального мислення у сфері спортивної журналістики.

Спортивна журналістика в сучасному інформаційному просторі воєнного часу постає як інформативно насичений і соціально значущий сегмент медіасистеми, здатний адаптуватися до кризових умов, відображати суспільні трансформації та виконувати важливі комунікаційні функції.

Список літератури:

1. Волкова К. С. Спортивна преса як структурний елемент журналістики. *Polit. Challenges of Science Today. International Relations: Abstracts of XXI International conference of higher education students and young scientists (Kiev, 2021)*. Kiev : National Aviation University, 2021. С. 302–304.
2. Ісаєв Б. Трансформація жанру інтерв'ю в спортивних медіа Франції. *Образ*. 2025. Вип. 2 (48). С. 107–112.
3. Карпенко Є. І., Хітрова Т. В. Спорт і спортивна журналістика в умовах війни. *Суспільство і особистість у сучасному комунікаційному дискурсі : матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф. (Запоріжжя, 2 листоп. 2022 р.)* / за ред. В. Л. Погребної та ін. Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2022. С. 140–143.
4. Робертс К. Цифрова трансформація спортивних медіа. *Media та суспільство*. 2021. № 4. С. 112–125.
5. Сазонова Ю. О. Спортивна журналістика України : історія, еволюція, трансформація : монографія. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. 276 с.
6. Супрун В. М., Томашевський І. В. Спортивна журналістика в сучасному медіадискурсі України. *Таврійські філологічні наукові читання : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 28–29 січня 2022 р.)*. Київ : Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського, 2022. С. 196–198.
7. Тарасюк В. Тематично-жанровий портрет регіонального спортивного сайту. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія*. 2019. Т. 2, № 42. С. 214–217.
8. Усманова О., Корицький О. Спортивна журналістика крізь призму особистості. *Академічна культура дослідника в освітньому просторі: європейський та національний досвід* : зб. матеріалів III Міжнар. наук.-практ. конф. (Суми, 14–15 трав. 2020 р.) / за ред. О. М. Семенов. Суми : Вид-во СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2020. С. 136.
9. Фесенко А. Спортивний журналіст: професійний спортсмен чи кваліфікований медійник. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Соціальні комунікації*. 2016. Вип. 9. С. 59–63.
10. Щепанський Ю. Я., Тамбовцев М. Ю. Історія становлення спортивної журналістики в Україні. *Обрії друкарства*. 2014. № 1(3). С. 210–219.
11. Boyle R. *Sports Journalism: Context and Issues*. London : SAGE Publications, 2019. 208 p.
12. Weedon G., Wilson B. The evolution of sports media in the digital age. *International Journal of Sports Communication*. 2020. Vol. 13, no. 3. P. 447–465.

Yastshomb N. V. SPORTS JOURNALISM IN UKRAINE AND EUROPE IN THE CONDITIONS OF MODERN MILITARY AND SOCIAL TRANSFORMATIONS

The presented scientific study provides a comprehensive analysis of the transformation processes taking place in sports journalism in Ukraine and European countries under the influence of modern military-political and social challenges. The relevance of the work is due to the need to rethink the role of sports media in the context of global turbulence, where the traditional entertainment functions of sports content are giving way to value-oriented information and national identification. Special attention is paid to the research and applied component of the functioning of sports journalism in the modern information space, which is in a state of constant digital and semantic transformation.

The purpose of the article is to analyze the features of the functioning of sports journalism in Ukraine

and European countries in the context of modern military and social transformations, as well as to determine its role as an informative and socially significant segment of the modern information space. In accordance with the goal set, the article envisages solving the following tasks: 1) to clarify the theoretical and conceptual principles of the functioning of sports journalism in the conditions of military and social transformations of the modern information space; 2) to determine the specifics of the functioning of sports journalism in European media and to outline common and distinctive trends compared to the Ukrainian context. The methodological basis of the study is based on an interdisciplinary approach that combines the provisions of the theory of journalism, social communications, and media studies.

The work uses general scientific and special methods of cognition, in particular analysis and synthesis, comparative method, structural-functional approach, content analysis, and discursive analysis. The transformation of the media in the information environment requires sports journalism to transition to new algorithms for working with facts that would meet the requirements of the time and the demands of society in conditions of global instability.

Keywords: *sports journalism, social transformations, information society, European media, Ukrainian media.*

Дата першого надходження статті до видання: 21.01.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 16.02.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 24.04.2026